

Mokymo(si) aplinkos pritaikymas mokiniam, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių

Lietuvos įtraukties
švietimo centras

įtrauktis

Turinys

Įvadas	3
Rekomendacijų naudojimas	4
Pagrindinių sąvokų žodynas	5
Mokymo(si) aplinkų pritaikymas	6
Fizinės aplinkos pritaikymas	7
1 lentelė. Fizinės aplinkos pritaikymas	8
Informacinės aplinkos pritaikymas	15
2 lentelė. Informacinės aplinkos pritaikymas	16
Literatūra	18

Įvadas

Šiandienos švietimo sistema siekia užtikrinti, kad kiekvienas mokinyas, turintis įgimtų ar įgytų sutrikimų ar negalių, patiriantis kalbos iššūkių, barjerų ar atskirties riziką dėl nepalankių aplinkos veiksnių, mokykloje galėtų jaustis priimtas ir sėkmingai mokytis. Mokiniam turi būti taikomi tinkami mokymo metodai ir būdai, teikiama reikiama švietimo pagalba ir pritaikomas ugdymas bei mokymo priemonės. Atsižvelgiant į mokinio ugdymosi poreikius, svarbu pritaikyti ir mokymo(si) aplinką, kuri skatintų mokinių aktyvų dalyvavimą, mokymosi motyvaciją ir pažangą. Tai apima tiek fizinės mokymo(si) erdvės, tiek informacinės aplinkos pritaikymą ir šiuolaikinių technologijų naudojimą. Mokiniam, turintiems negalių ar mokymosi sutrikimų, mokymo(si) aplinkos pritaikymas tampa esminiu veiksniu, kuris gali padėti jiems jaustis įtrauktiems, motyvuotiems ir pajėgiems įgyvendinti savo potencialą ir užtikrintų jų lygiavertį dalyvavimą ugdymo procese. Tad tinkamai pritaikyta ugdymo aplinka ne tik padeda pašalinti fizines, informacines ir organizacines kliūtis, bet ir sukuria palankias sąlygas individualiems ugdymosi poreikiams atliepti, stiprina mokinių socialinę integraciją ir užtikrina lygybę švietimo procese.

Viena iš visų mokinių sėkmingo ugdymosi prielaidų - universalus dizainas. Universalus dizainas mokymuisi (UDM) yra šiuolaikinė švietimo filosofija, skirta užtikrinti, kad mokymosi aplinka būtų prieinama, lanksti ir įtrauki visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų individualių gebėjimų, poreikių ar mokymosi stiliaus. Tai konceptas, kurio tikslas – sukurti mokymosi procesus ir aplinką, kurie iš anksto atitiktų įvairių mokinių poreikius, taip sumažinant būtinybę pasitelkti individualų pritaikymą vėlesniuose etapuose. Verta paminėti, kad UDM principai remiasi idėja, jog įtraukus dizainas nėra skirtas vien tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams – jis naudingas visiems. Pavyzdžiui, mokymosi medžiaga, pateikta įvairiais formatais (tekstiniu, vizualiniu ar garsiniu), ne tik padeda mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, bet ir skatina visos klasės įvairovės supratimą bei gerina mokymosi patirtį. Būtent todėl šiame leidinyje pateikiama informacija gali būti naudinga mokyklų administracijai, pedagogams, švietimo pagalbos ir pedagoginės psichologinės tarnybos specialistams, siekiantiems kurti aplinką, kuri sudarytų vienodas galimybes mokytis visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų poreikių.

Rekomendacijų naudojimas

Šios rekomendacijos sukurtos siekiant užtikrinti fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Ją galima naudoti kaip atmintinę, padedančią rengti dokumentus ar komunikuoti su tikslinėmis asmenų grupėmis. Rekomendacijose pateikiama informacija, kaip, atsižvelgiant į individualius mokinių poreikius ugdymo įstaigoje tinkamai pritaikyti mokymo(si) aplinką.

Mokymo(si) aplinka apima fizinę aplinką ir informacinę aplinką. Kiekvieną iš šių dalių sudaro:

lauko erdvės – užtikrinamas saugus ir prieinamas patekimas į ugdymo įstaigą;

bendros mokyklos erdvės – įrengiamos atsižvelgiant į mokinių mobilumo ir orientavimosi poreikius;

klasės erdvės – adaptuojamos pagal mokinių gebėjimus, užtikrinant tinkamą apšvietimą, baldų išdėstymą ir prieinamumą;

mokinio darbo vieta – individualiai pritaikoma pagal jo fizinius, jutiminius ar kognityvinius poreikius.

Dviejose lentelėse pateikiami konkretūs rekomenduojami fizinės ir informacinės aplinkos pritaikymo būdai pagal mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius. Skaitydami kiekvieną teiginį, galėsite pasirinkti tinkamus aplinkos pritaikymo būdus. Svarbu pabrėžti, kad tinkamas pritaikymas reikalauja individualaus požiūrio į kiekvieną mokinį. Tai gali apimti ne tik tiesioginį mokytojo darbą, bet ir specialistų – ergoterapeutų, logopedų, psichologų – bei kitų sričių darbuotojų bendradarbiavimą. Toks komandinis požiūris užtikrina, kad visi mokinio poreikiai būtų visiškai patenkinti, o ugdymo procesas vyktų sklandžiai ir efektyviai.

Pagrindinių sąvokų žodynas

Specialieji ugdymosi poreikiai (SUP)

Tai pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2 str. 24 punktą).

Informacinė aplinka

Tai aplinka, kurioje vaikai gali gauti, suprasti ir naudoti informaciją. Ji apima įvairias skaitmenines ir fizines priemones, skirtas mokytis, pramogauti ir bendrauti, pavyzdžiui, edukacinės svetainės, programos, žaidimus, knygas ir kitus išteklius (Kurk Lietuvai. Murdasaitė, Dunauskaitė (2024). Universalus dizainas: informacinės aplinkos įsivertinimo įrankis ir atmintinė).

Mokymo(si) aplinka

Tai visos edukacinę vertę turinčios žmogaus gyvenimo ir veiklos erdvės, įgalinančios asmeninį individo tobulėjimą, pasiekiamą per mokymo(si) pastangas. Mokymo(si) aplinka apima fizinius (pastatus, kabinetus, technologijas ir kt.), ir socialinius (besimokančiųjų santykius, nuotaiką, motyvaciją ir kt.) aspektus (Bartaševičius, 2012).
<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Mokymosi-aplinka-XXI-amziuje-2012-birzelis.pdf>

Universalus dizainas (UD)

Gaminių ir aplinkos forma, kai jais be specialaus pritaikymo gali naudotis vaikai, suaugusieji, vyrai, moterys, senyvo amžiaus asmenys, neįgalieji, įvairių tautybių ir kitų grupių žmonės (Lietuvos Respublikos statybos įstatymas, 2 str. 109 p.).

Fizinė aplinka

mokyklos pastatai, patalpos, teritorija, mokymo(si) priemonės (Bartaševičius, 2012).

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Mokymosi-aplinka-XXI-amziuje-2012-birzelis.pdf>

Universalus dizainas mokymuisi (UDM)

Mokymosi metodų, priemonių ir aplinkos pritaikymas, kuris orientuotas į kiekvieno mokinio unikalumą, ir tinkamų informacijos būdų pasirinkimą, siekiant užtikrinti vienodas galimybes visiems mokiniams sėkmingai mokytis mokykloje (Galkienė, Mačiūnienė-Nedzinskaitė, Bujanauskienė ir kt., 2023).

Mokymo(si) aplinkos pritaikymas

Mokymo(si) aplinkos pritaikymas tampa vis svarbesnis, siekiant užtikrinti, kad kiekvienas mokinys galėtų lygiavertiškai dalyvauti ugdymo procese. Planuojant ir įgyvendinant ugdymo procesą būtina atsižvelgti į mokinių įvairovę – užtikrinti lankstumą, įvairius mokymo(si) metodus bei priemones, kurios skatina aktyvų įsitraukimą. Pritaikyta mokymo(si) aplinka ne tik mažina barjerus, bet ir stiprina motyvaciją bei pasiekimus, padėdama mokiniams pasinaudoti savo potencialu.

Mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, susiduria su įvairiais iššūkiais, kurie gali apsunkinti jų įsitraukimą į ugdymo procesą. Šiems mokiniams gali būti reikalingos specifinės mokymo(si) priemonės, individualizuotas ugdymo metodų pritaikymas, technologinė pagalba ar struktūruotos erdvės, kurios atlieptų jų individualius fizinius, sensorinius, emocinius ar pažintinius ypatumus. Nepakankamai pritaikyta mokymo(si) aplinka gali tapti reikšminga kliūtimi vaikui pasiekti gerų rezultatų. Pavyzdžiui, judėjimo negalią turintiems vaikams gali būti sunku naudotis nepritaikytais baldais ar pasiekti mokymosi medžiagą, o vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimą, būtina rami, mažiau dirgiklių turinti aplinka. Tad individualių poreikių neatliepanti aplinka ne tik apsunkina mokymąsi, bet ir gali sukelti socialinės atskirties jausmą ar emocinį diskomfortą.

Pritaikyta mokymosi aplinka užtikrina lygias galimybes kiekvienam mokiniui dalyvauti ugdymo veiklose, gerina jų įsitraukimą, savivertę ir padeda užmegzti teigiamus santykius su bendraamžiais bei pedagogais. Tai taip pat yra esminis faktorius, kuriantis įtraukų ugdymą, kur kiekvienas vaikas yra vertinamas ir palaikomas nepriklausomai nuo savo individualių poreikių. Todėl mokymo(si) aplinkos pritaikymas nėra tik techninis sprendimas, bet ir vertybinė nuostata, padedanti užtikrinti, kad švietimo sistema būtų visiems vaikams prieinama ir prasminga.

Fizinės aplinkos pritaikymas

Fizinė aplinka ugdymo įstaigoje apima erdvinius, architektūrinius ir techninius elementus, kurie sudaro mokymo(si) ir buvimo vietą vaikams. Tai pastatų struktūros, klasių išdėstymas, baldai, mokymo priemonių prieinamumas, apšvietimas, garsinė informacija, taip pat lauko erdvės – kiemai, sporto aikštelės ir kt. Ši aplinka atlieka svarbų vaidmenį formuojant vaikų mokymo(si) patirtį, jų savijautą ir galimybę lygiavertiškai dalyvauti ugdymo procese.

Pritaikyti fizinę aplinką vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, svarbu, nes tai tiesiogiai lemia jų galimybę aktyviai ir savarankiškai mokytis, jaustis saugiai ir būti visaverčiais ugdymo bendruomenės nariais. Vaikams gali kilti įvairių iššūkių, susijusių su judėjimu, klausos ar regos sutrikimais, pažintinių gebėjimų skirtumais ar savitais sensorikos ypatumais. Tinkamai pritaikyta fizinė aplinka užtikrina visiems vaikams lygias galimybes įgyti žinių, ugdyti įgūdžius ir patirti socialinę integraciją. Pavyzdžiui, judėjimo negalią turintiems vaikams būtina įrengti rampas, liftus ir pagal poreikius pritaikytus sanitarinius mazgus, tuo tarpu vaikams, turintiems regos sutrikimų, svarbu užtikrinti gerą apšvietimą, aiškiai pažymėti erdves. Sensorinių kambarių įrengimas ar galimybė naudotis technologinėmis priemonėmis taip pat gali labai pagerinti mokymosi patirtį. Toliau pateikiama fizinės aplinkos pritaikymo lentelė, kuri sudaryta remiantis Lietuvos žmonių su negalia sąjungos ir Universalaus dizaino mokymuisi gairių rekomendacijomis dėl fizinės aplinkos pritaikymo ugdymo įstaigose. Šia lentele rekomenduojama remtis, siekiant parengti rekomendacijas, kaip pritaikyti fizinę aplinką ugdymo įstaigoje atliepiant kiekvieno vaiko individualius poreikius.

1 lentelė. Fizinės aplinkos pritaikymas

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
1. Lauko erdvė							
Rampa arba pandusas prie įėjimų	x						
Vežimėlių ir judėjimo įrangos saugykla šalia pagrindinio įėjimo	x						
Aplinkos kontrastas, pvz., žolė šalia pilkos dangos		x					
Įspėjamasis paviršius sudarytas iš apvalių kauburėlių		x					
Vedimo paviršius sudarytas iš lygiagrečių juostelių		x					
Vizualiai kontrastingos įėjimo durys	x	x		x			
Laiptų žymėjimas ryškiomis spalvomis bei įspėjamaisiais paviršiais		x					
Automatiškai varstomos (stumdomos) plačios durys	x						
Lygūs slenksčiai	x	x					
Svertinės arba ilgos vertikalios durų rankenos	x	x					
Lauko erdvė, skirta jutiminiams poreikiams, pvz., sensorinis sodas	x	x			x		x
Dirbtinės dangos sporto aikštynai	x						

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
2. Bendros mokyklos erdvės							
Vaizdinė, lytėjimo informacija išdėstyta patogioje erdvėje	x	x	x	x	x	x	x
Vienodas, geros kokybės patalpų apšvietimas		x					
Įvairūs ženklai, simboliai, spalvos, garsai, taktiliniai paviršiai ir orientaciniai objektai ant sienų ar grindų	x	x	x	x	x	x	x
Trumpi atstumai tarp objektų	x	x		x			
Praėjimo takai laisvi, be kliūčių	x	x		x			
Svertinės durų rankenos	x	x					
Neslidžios ir tamsesnės už sienas grindys		x					
Spalvinis patalpų kodavimas kontrastinėmis spalvomis (atskiroms erdvėms apibrėžti)	x	x		x	x		x
Lengvai valdomos, plačios automatinės (stumdomos) durys	x	x		x			
Specialiai įrengtos higienos patalpos	x						
Reguliuojamo aukščio kriauklė	x						
Didesnės, pagal poreikius, pritaikytos tualetų kabinos	x						
Elektrinių vežimėlių baterijų įkrovimo vieta	x						

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Tinkamu kontrastu pažymėtos stiklinės durys, laiptai		x		x			x
Kabinetų numeriai, nuorodos, kita svarbi informacija pateikta didesniu šriftu, tinkamai apšviesta, naudojami garsiniai šviesoforai	x	x		x			x
Informavimo ar evakuacijos įranga, veikianti ne tik garso, bet ir šviesos signalais		x	x				
Sensorinis kambarys (aktyvusis ir (arba) raminamasis)	x	x	x	x	x	x	x
Vežimėlių ir judėjimo įrangos saugykla šalia pagrindinio įėjimo	x	x					
Liftai ir (arba) keltuvai	x	x					
Liftai su garsiniais ir Brailio rašto mygtukais		x	x				
Turėklai koridoriuose	x	x					
Gera matomi kabinetų skaičiai ant durų	x	x		x	x	x	x
Koridoriuose įrengtos bendravimo, poilsio erdvės	x	x	x	x	x	x	x
Mažų grupių klasės				x	x	x	x
Naudojamas sensorinis erdvių žemėlapis					x		x
Garso įrenginiai prie durų, liftų ir kitų svarbių objektų		x					

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Koridoriuose įrengtos sensorinės stotelės ir (ar) takai		x			x		x
Skambučio garsas rami muzika					x		x
Vizualiai pateikiamas mokyklos planas					x		x

3. Klasės erdvė

Pakankamai vietos prie įėjimo, lentos	x						
Įrengtos individualaus, grupinio darbo vietos	x				x	x	x
Darbo vietos pažymėtos paveikslėliais, simboliais				x			x
Plakatais neapkrautos sienos					x		x
Iš aplinkos pašalinti pavojingi daiktai, kuriais mokinys galėtų susižeisti, įsidėti juos į burną (pvz., kanceliarinės priemonės, toksinės priemonės)				x	x		x
Pritaikytas apšvietimas, pvz., vengtinas fluorescencinis apšvietimas					x		x
Ribotai naudojami ryškiaspalviai ar labai raštuoti kilimai, užuolaidos (žaliuzės), baldai				x	x		x
Reguliuojamos kėdės su nugaros, kojų atrama, porankiais	x						

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Pritaikyti suolai (galimybė keisti stalo aukštį, nuožulnių lentų naudojimas, paminkštinti stalo kraštai, pritaikytas (lenktas) suolo stalviršis)	x	x	x	x	x	x	x
Didesni tarpai tarp suolų	x	x					x
Naudojamas kryptčių ženklavimas, pvz., nurodo ėjimo kryptį link poilsio vietos ir grįžimo atgal į darbo vietą		x		x			x
Ant kėdžių, stalų kojų priklijuoti guminiai „padukai“					x	x	x
Pastatoma ar akustinė širma, skirta atskirti erdves klasėje	x	x	x	x	x	x	x
Akustinė pertvara ant stalo					x	x	x
Pamokoje nenaudojamos priemonės laikomos uždaroje spintelėje	x	x	x	x	x	x	x
Įrengta mokinio poilsio vieta	x	x	x	x	x	x	x

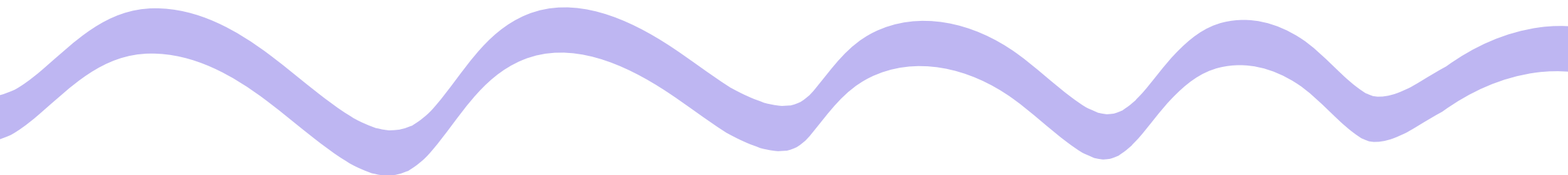
4. Mokinio darbo vieta

Lengvai pasiekiamos mokymo priemonės	x	x	x	x	x	x	x
Naudojama individuali vaizdinė dienvartė							x
Reguliuojamas stolas	x						
Sėdėjimo vieta klasėje, pvz., arčiau mokytojo ir lentos, arčiau durų (išėjimo), klasės gale, arčiau lango, toliau nuo didelio dirgiklių kiekio							x

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Paruoštas ir pažymėtas namų darbų aplankas				x		x	x
Vizualiai struktūruotos veiklos ir užduotys				x			x
Lanksti sėdėjimo padėtį užtikrinanti vieta, pvz., galima naudoti Wobble kėdę, balansinę pagalvę, gimnastikos kamuolį					x	x	x
Individuali darbo vieta vizualiai pažymėta, pvz., vaiko nuotrauka, paveikslėliu, simboliu				x			x
Ant individualios darbo vietos stalo priklijuotas daiktų, kuriuos reikia išsiimti, sąrašas				x		x	x
Ant suolo pažymėtos mokymosi priemonių vietos				x		x	x
Vaizdžiai pateikiami norimi pasirinkti daiktai ar veiklos							x
Naudojamos užduočių atlikimo sekos, pvz., „dabar – po to“							x
Mokinio darbo vietoje sudaryta galimybė turėti ir (ar) pasiekti sensorinę priemonę				x	x	x	x
Klasės taisyklės pateiktos vizualiai, pvz., paveikslėliais, simboliais ar nuotraukomis, yra mokiniui matomoje vietoje				x	x	x	x

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Širma asmeninei erdvei atskirti	x	x	x	x	x	x	x
Naudojama bendra vaizdinė dienotvarkė	x		x	x	x	x	x

Pritaikyta fizinė aplinka skatina ne tik mokymosi sėkmę, bet ir vaikų emocinę gerovę bei savarankiškumą. Kai vaikai jaučiasi saugūs, jie lengviau įsitraukia į ugdymo veiklas, jų pasitikėjimas savimi auga. Tad fizinės aplinkos pritaikymas ugdymo įstaigoje vaikams, turintiems specialiųjų ugdymo poreikių, yra procesas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad mokymosi aplinka būtų prieinama, patogi ir saugi kiekvienam vaikui, nepriklausomai nuo jo fizinių, sensorinių ar pažintinių ypatumų.

Informacinės aplinkos pritaikymas

Informacinė aplinka ugdymo įstaigoje – tai visa sistema, apimanti prieigą prie informacijos šaltinių, informacinių ir komunikacinių technologijų, informacijos pateikimo būdų bei metodų. Ji apima tiek fizinius elementus, tokius kaip kompiuteriai, interaktyvios lentos ar kiti technologiniai įrankiai, tiek skaitmeninį turinį ir pedagoginius metodus, skirtus efektyviai perduoti žinias ir formuoti įgūdžius. Informacinė aplinka švietimo kontekste atlieka svarbų vaidmenį – ji ne tik padeda pateikti mokomąją medžiagą, bet ir ugdo vaikų gebėjimą dirbti su informacija, plėtoja skaitmeninį raštingumą ir skatina jų kūrybiškumą bei savarankiškumą.

Pritaikyti informacinę aplinką vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, yra būtina siekiant užtikrinti jų galimybę lygiavertiškai dalyvauti ugdymo procese. Vaikai gali susidurti su įvairiais iššūkiais, pavyzdžiui, regos, klausos, motorikos sunkumais, informacijos suvokimo bei apdorojimo ypatumais. Nepakankamai pritaikyta informacinė aplinka gali tapti kliūtimi šiems vaikams pasiekti reikiamą informaciją, naudotis technologijomis ar suprasti mokomąją medžiagą. Vaikams, turintiems regos sutrikimų, reikalingos garsinės knygos, ekranų skaitymo programos ar didelio kontrasto medžiagos, o turintiems klausos sutrikimų – vaizdinė medžiaga su subtitrais ar integruota gestų kalba ugdymo proceso metu. Tuo tarpu judėjimo negalią turintys mokiniai gali naudotis pritaikytais klaviatūros ar ekrano įrankiais, o vaikams, turintiems dėmesio sutrikimų, reikalingi struktūruoti ir interaktyvūs informacijos pateikimo būdai.

Pritaikyta informacinė aplinka ne tik palengvina vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymąsi, bet ir didina jų savarankiškumą bei pasitikėjimą savimi. Tai skatina jų įsitraukimą į bendras veiklas, suteikia galimybę visapusiškai ugdytis ir kurti prasmingą santykį su informacijos pasauliu. Tokios aplinkos kūrimas yra neatsiejamas nuo šiuolaikinės švietimo sistemos tikslų – užtikrinti įtraukų, lygias galimybes garantuojantį mokymąsi visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų poreikių ar gebėjimų. Toliau pateikiama informacinės aplinkos pritaikymo lentelė, kuri sudaryta remiantis programos „Kurk Lietuvai“ ir Universalus dizaino mokymuisi gairių rekomendacijomis dėl informacinės aplinkos pritaikymo ugdymo įstaigose. Šia lentele rekomenduojama remtis, siekiant parengti rekomendacijas, kaip pritaikyti informacinę aplinką ugdymo įstaigoje pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius.

2 lentelė. Informacinės aplinkos pritaikymas

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir (ar) emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
1. Klasės erdvė							
Naudojamas aiškus šriftas su „Bold“ funkcija, pvz., <i>arial</i> , <i>verdana</i> , <i>calibri</i> , <i>atkinson hyperlibre</i>		x		x		x	
Šrifto dydis spausdintam tekstui 14 pt, 16 pt.		x		x		x	
Teksto lygiavimas pagal kairįjį kraštą		x		x			
Ryšios lentelės		x					
Garsiniai žemėlapiai		x					
Kompiuteriai su ekrano skaitymo įranga		x					
Detali informacija skaidrėse			x	x	x		x
Vizualiai struktūruotos veiklos ir užduotys					x		x
Prieš pamoką pateikiamas dėstomos pamokos konspektas			x		x		x
Demonstruojant vaizdo įrašus ar kitą vizualinę informaciją būtini lietuviški titrai			x				
Klausymo užduotys pakeistos į rašytines			x				x
Skaitmeninės teksto rašymo programos			x				x

	Judesio ir padėties sutrikimai	Regos sutrikimai	Klausos sutrikimai	Intelektu sutrikimai	Elgesio ir emocijų sutrikimai	Mokymosi sutrikimai	Įvairiapusiai raidos sutrikimai
Vaizdo įrašų su subtitrais ir transkripcijomis naudojimas			x				x
Lentoje esančios informacijos įgarsinimas		x		x		x	x
Pamokų užrašų pateikimas skaitmeniniu formatu					x	x	x
Instrukcijos pateikiamos tinklalaidės arba garso įrašo forma		x					
Informacija lentoje pateikta papunkčiui					x		x
Galimybė fotografuoti demonstruojamą medžiagą	x		x	x	x	x	x
Vizualiniai pastoliai	x		x	x	x	x	x
Planšetės su pritaikyta programa	x	x	x	x		x	x
Pritaikyti kompiuteriai	x	x	x	x		x	x
Alternatyvios klaviatūros, pelės, jungikliai	x	x		x			
Komunikatoriai				x			x

Informacinė aplinka – tai ugdymo erdvė, kurioje naudojami įvairūs technologiniai įrankiai ir metodai, skirti informacijai pateikti, valdyti ir ją interpretuoti. Ji apima kompiuterius, programinę įrangą, specializuotas priemones ir mokomąją medžiagą, padedančią vaikams pasiekti ugdymo tikslus. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikyta informacinė aplinka suteikia galimybę mokytis pagal jų individualias galimybes. Tokie sprendimai kaip garsinės knygos, Brailio rašto įrangą, gestų kalbos integracija ar interaktyvios mokymosi programos padeda įveikti mokymosi kliūtis ir gerina ugdymo kokybę. Ši aplinka skatina jų įsitraukimą, ugdo savarankiškumą ir leidžia lygiavertiškai dalyvauti ugdymo procese.

Literatūra

1. *Universalaus dizaino mokymuisi gairės: mokymosi kelias kiekvienam ir kiekvienai* (2023). Vilnius: Europos socialinio fondo agentūra. Prieiga per internetą:
<https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>
2. Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjunga (2021). *Aplinka matoma visiems*. Prieiga per internetą:
https://lass.lt/wp-content/uploads/2022/06/Fizines-aplinkos-prit_2021_prieinamas-neregiamas-2.pdf
3. Lietuvos kurčiųjų draugija. *Oficialios rekomendacijos dėl studijų aplinkos pritaikymo pagal individualius klausos negalią turinčių studentų poreikius*. Prieiga per internetą:
http://www.lkd.lt/uploads/pdf/svarbus_dokumentai/Studentu%20rekomendacijos.pdf
4. Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (2023). *Rekomendacijos mokykloms ir darželiams. Ugdymo įstaigų pritaikymas skirtingus poreikius turintiems vaikams*. Prieiga per internetą:
<https://www.negalia.lt/wp-content/uploads/2024/01/Ugdymo-istaigu-pritaikymas-skirtingus-poreikius-turintiems-vaikams.pdf>
5. Kurk Lietuvai (2024). *Universalus dizainas: informacinės aplinkos įsivertinimo įrankis ir atmintinė*. Prieiga per internetą:
<https://api.stasis.lt/storage/uploads/files/documents/xi/u6/SZqRG3ml5LmoGVq584QqUVD4NuupUColaAp6S0VJ.pdf>
6. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). *Įtraukties švietime plėtros gairės*. Prieiga per internetą:
<https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/Itraukties%20svietime%20pletros%20gaires%201.pdf>
7. Lietuvos Respublikos švietimo įsakymas, 2024 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-928 (2024). Prieiga per internetą:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/eb1ec5c0670311efad96fef38de4d94a?jfwid=al7dywfji>
8. Lietuvos Respublikos statinių prieinamumo įsakymas, 2019 m. lapkričio 4 d. Nr. D1-653 (2019). Prieiga per internetą:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dcb43cb3ffaf11e990d5d63c859a8aa7>